
Batı Avrupa'da Çocuk Suçları ve Göç Cezai Sorumluluk Karşısında Sosyal Sorumluluk

José Luis de la Cuesta* / César San Juan**
Çeviren Stj. Av. Osman Berk Alpaslan***

ÖZET

Son yıllarda, Kuzey Afrika, Sahraaltı Afrika, Güney Amerika, Asya ve son olarak da Doğu Avrupalı gençlerin buralardan göç etme eğiliminde oldukları görülmektedir. Avrupa iş piyasasının neden olduğu sosyo-ekonomik sorunlarla birlikte, genç göçmenler yüksek risk teşkil eden sosyal gruplara dönüşmeye başlamıştır. Daha önceden göç eden ailelerin çocuklarının veya tek başına göç edenlerin, göç ettikleri ülkede suç işledikleri dikkat çekmektedir. Bu durumu açıklayabilmek için, birçok unsurun bir araya gelerek oluşturduğu nedenleri ayrıntılı biçimde değerlendirmek gerekir.

Sosyal anlamda dışlanmanın nedenlerini açıklayabilmek için her şeyden önce, gençlerin, Avrupalı genç nüfusun çoğunluğunda da olduğu gibi, iş piyasasındaki şartlara, genç olmanın doğasından kaynaklanan nedenlerle uyum sağlamakta zorlandıklarını belirtmek gerekir. Göçmenler, ayrıca kendilerini dışlayan sosyal çevrede bulduklarından, kültür çatışmaları yaşamaktadırlar. Bu sorunlara uygun çözümler, politikalar üretmek ve doğru bir sonuca ulaşmak için, sosyal psikoloji ve suç boyutunda yapılan tespitler üzerinde durulacaktır.

GÖÇMENİN SOSYAL TEMSİLİ

Herhangi bir değerlendirmeye başlamadan önce belirtmek gerekir ki; "göç"ten bahsettiğimizde aslında sosyal bir sınıfı işaret etmekteyiz. Kendimizi, göçün sadece sosyal olarak temsil ettikleriyle sınırlı tuttuğumuzda göreceğiz ki, göçmen sınıfına dâhil olma veya olmama, idarî nitelik-

* Uluslararası Ceza Hukuku Derneği Başkanı. Bask Bölgesi Kriminoloji Enstitüsü Yöneticisi (Bask Bölgesi Üniversitesi)

** Emekli Fahri Sosyal Psikoloji Profesörü. Bask Bölgesi Kriminoloji Enstitüsü (Bask Bölgesi Üniversitesi). Araştırma Müdür Yardımcısı

*** İstanbul Barosu'nda Stajyer Avukat

teki “göç” kavramından ziyade, sosyo-ekonomik doğa, tutumlar, duygular veya ön yargılar tarafından belirlenmektedir. Göçmenlerin çocukları *ikinci kuşak* göçmen olarak kabul edilmekte, aynı şekilde Avrupa’da doğup başka ülkelere taşınan bireyler de göçmen olarak “sınıflandırma” ya tâbi tutulabilmektedir. Diğer taraftan bu göçmenler, aynı şekilde yurtdışından gelen ancak bu sınıfa dâhil edilmeyen, daha doğrusu bu sınıfa sokulmaya zorlanmamış, sosyal olarak tanınma eğiliminde olan ve daha duygusal, tarafsız bir tanımlamayla, “yabancı” bireylerle yaşamaktadırlar.

Bu bilgiler ışığında, sosyal dışlanmanın anlam olarak “göçmen” kavramının mutlak bir unsuru olduğunu söyleyebiliriz.

SOSYAL DIŞLANMA KAVRAMI

Belli durumlarda *dışlanma* kavramını, *savunmasız* olarak değiştirme eğilimi bulunmaktadır. Hâlbuki bir grubun dışlanmış olması ile savunmasız olması arasında önemli fark vardır. Şüphesiz, dışlanmış bir grubun niteliğini, kültürel veya sosyal alanda gruba, ileriye yönelik, tepkisel veya ihmal şeklinde yapılan sınırlamalarla ilgili çalışmaları sorgulayarak anlamak daha uygun olacaktır.

“Biz” (*iç grup*) ve “onlar” (*dış grup*) kavramlarını kabul etmeyen karşıt düşünceye göre, savunmasızlık, gruplardan birinin, diğerinin özünde bulunan zayıflığı mutlak olarak gözardı etmesiyle olur. Böylece, savunmasızlık sadece, “biz” grubunun tespit edip en uygun şekilde müdahale edebileceği, “diğerleri” grubuna özgü bir unsur olacaktır. Özetle, *dış grubun* dışlanmasından sorumlu tutulabiliriz ancak savunmasız doğasından sorumlu tutulmamız mümkün değildir.

Bu görüşte olan kişilerin, Avrupa Birliği’nin mevcut belgeleri ve anlaşmalarının “*yoksulluk*” yerine “*sosyal dışlanma*” anlayışını benimsediğini hatırlaması gerekir. Böylece her iki kavramı birlikte ele aldığımızda, en çok tartışılan kavram dışlanma olmuştur. Öyle ki, bazı hallerde yoksulluk olarak da tartışılmıştır.(Renes, 2002) Bu durum 3. Yoksulluk Programı’nın en dikkat çeken sonucu olarak özetlenmiştir:

“*Sosyal dışlanmayı, tüm sosyal haklardan önce gelen bir kavram olarak tanımlamaktayız. İstihdam, iskân, sağlık gibi sosyal hakları olan*

yurttaşların bazılarının ulusal bir politikadan kaynaklı olarak bu haklardan daha verimli olarak faydalandığını ve bu hakların çeşitli engeller ve yönetmeliklerle belli kişilere tanınmadığını kabul etmek gerekir. Bu ilk aşamadır. İkinci aşama, yurttaşların ne zaman sosyal haklardan faydalanmadığını, genel ve ısrarcı bir süreç ile sahip oldukları sosyal haklardan, sosyal ve profesyonel katılımlarından ne zaman mahrum bırakıldıklarını belirleyen unsurların araştırılmasıdır.” (Avrupa Komisyonu’nun 3. Yoksulluk Programı üzerine verdiği Nihâî Raporu istinaden Avrupa Parlamentosu tarafından düzenlenen Rapor).

Bu bağlamda, sosyal dışlanma söz konusu olduğunda sosyal sıralamanın en üst tabakasıyla en alt tabakasındaki eşitsizliğin yanı sıra, sosyal haklardan dinamik olarak faydalanan ve sosyal hakların kullanılmasından mahrum bırakılan iki ayrı sosyal yapıdan söz etmek gerekir. Avrupa Birliği “sosyal dışlanma” kavramını “sosyal katılımdaki engellerin toplamı” olarak tanımlanmış ve işlevsel bir bakış açısıyla aşağıdaki göstergelerle değerlendirmiştir:

- i) İstihdam edilmede yaşanan büyük zorluklar.
- ii) Malî sıkıntılar.
- iii) Eğitimde yaşanan sınırlı imkânlar.
- iv) Yeterli mülkiyet hakkı verilmemesi.
- v) Sağlık alanında ciddi eksiklikler.
- vi) Sosyal ve aile hayatında büyük zorluklar yaşanması.

DIŞLANMA ÖLÇÜTLERİ

Dışlanma kavramı hakkında yaptığımız saptamalardan yola çıktığımızda, dışlanma açısından belli bir alanda sınırlama yaparsak, Batı Avrupa’da dışlanma senaryolarının ilk olarak ve en çok işgücü alanında yaşandığı görülmektedir. İş sahibi olma olasılığı, işte tutunmak ve ekonomik (maaş), sosyal (itibar, rol, tanınma...) ve psikolojik (haysiyet, kişilerin eşit olduğu gruba aidiyet...) faktörler kişilere topluma uyum sağlama-ları açısından yarar sağlar. Bu bağlamda, emekliler, erken emekliler, mallular, uzun süreli işsizler, ilk işi için arayışta olan gençler, nitelsiz işçiler, kadınlar, göçmenler sosyal dışlanmanın yaygın olduğu gruplardır.

Gençler, kadınlar ve göçmenler, yaygın bir terminoloji kullandığımızda, *yüksek risk* grubuna giren kişiler olarak değerlendirilebilir. Örneğin son yıllarda seks işçilerinin büyük kısmının göçmen olması, kadın göçmen nüfusunun, resmî kaynaklar ve medya açısından *yeniden tanımlanmasına* neden olmuştur. Sıkı bir göç politikası, fuhuşun bir iş sınıfına girmiyor olması ve bu kadınlarına yakıştırılan sosyal niteleme, onların insan ticareti yapan gruplar ve müşteriler tarafından istismar edilmesine, toplum ve hukuk önünde savunmasız kalmalarına sebep olmaktadır. Cinsel bağımsızlıklarının kısıtlanması ve ekonomik açıdan bağımsız olmaları bu kadınların yasal olmayan statülerinin sürmesinde rol oynayan belirleyici faktörlerdir.

Geçen şubat ayında EL PAÍS gazetesinde yayınlanan haber bu eğilime örnek olarak gösterilebilir. Haberde, gazeteci yazar Empar Moliner'in iki hafta boyunca Barselona sokaklarında müslüman kadın göçmen kılığında gezerek yaşadığı deneyimler anlatılmıştır. Haber baştan sona rahatsız edicidir. Ancak bu konuyu işçi ve cinsel istismar ile ilgili başka bir çalışmada ele alacağız.

Diğer taraftan, tek başlarına göç eden küçüklerin yaşadığı büyük güçlükler de dikkat çekicidir. Bunlar çoğunlukla, Avrupa'ya ilk geldiklerinde herhangi bir koruma ve eğitim kurumu düşüncesinden bile uzak dururlar; Çünkü evlerini bunun için terk etmemişlerdir. Gelenlerin pek azı evlerine geri dönmek ister. Bu küçüklerin birçoğu, kendilerini suçla sürükleyen *mafya* gruplarının koruması altındadır.

Kısaca, kabul edilme/dışlama ölçütleri üstü kapalı olarak, insan doğasının önlenemez sosyal sonuçlarını doğurur: kişinin yok olması, istikrarsızlığı, kargaşa ve Avrupa toplum yapısıyla karşı karşıya kalınan anlaşmazlıklar...

Dışlanma ölçütlerini tetikleyen, ortaya çıkmasını ve varlığını sürdürmesini sağlayan kendine özgü, ekonomik durum gibi yapısal faktörlerdir ve durum hiç de iyi değildir. Alman Yeşiller Partisi, sosyal ödemelerin azaltılması şeklinde, önlem alınması için tam destek verdi. Görüldüğü üzere, bu durumda en büyük kaybı, toplumun sosyal dışlanmaya maruz kalan bölümü yaşayacaktır. Alman Yeşiller Partisi, bu yaklaşımını, "*sistem kendi kurallarını dayatır*" şeklindeki savunmaya dayandırmaktadır. Sosyal politikadaki bu gerilemiş, ekonomik ve sosyal birleş-

me için oluşturulan para kaynakları reformu anlamına gelen, 1987'de Avrupa Tek Senedi'nden başlayan bir akım yarattı. Bunun ardından, Sosyal Haklara İlişkin Topluluk Şartı (Strazburg, 1989), oybirliği ile kabul edilen ve özellikle en zayıf gruplara dikkat çeken 1992 Avrupa Birliği Antlaşması, Avrupa Sosyal Modeli'nin standartlarını belirleyen Yeşil Kitap Yayınları (1993), Amsterdam Antlaşmasıyla (1997) beraber Avrupa Sosyal Politikasının sosyal perspektifinin genişlemesini sağlayan Beyaz Kitap (1994) gibi belirleyici gelişmeler de olmuştur.

Refah devletinin zayıflaması, *göçmenin artan göze batma* süreciyle birlikte, tüm gençler bir kenara, rahatsızlık ve panik havası yaratacaktır. Göçmenin Sosyal Olarak Temsil Ettikleri bölümünde bahsettiğimiz bilgilere daha yakın, olası senaryoların yaratılması, diğer kültür gruplarının idari veya yasal sınıflandırmada fişlenmesi ve damgalanması anlamına gelecektir. Bu açıdan, birleştirme politikasının ideal amacı göçmenlerin "*dikkat çekmemesi*"dir.

GENÇLİK KAVRAMI: SOSYOLOJİK VE HUKUKİ PERSPEKTİF

Gençlik, yetişkinliğe doğru hayatî bir dönemdir. Katı sınırları olmaması gereken, olgunluk ve evrimsel gelişimin son aşamasıdır. Bireysel farklılıklar, çeşitli oldukları kadar aynı zamanda önemlidir. Her kişinin olgunlaşmasını belirleyen kişisel biyolojik zaman cetveli vardır. Buna göre, bireysel farklılıklar ve cinsel gelişimler (kızların gelişimi önce başlar) veya küçüklerin çeşitli toplumlara göre önceden veya daha sonra yetişkin rollerine girmeleri kültür farkını oluşturur. Gençlik kişiliğinin tanınması bir yana, gençlikten anlaşılan genel şartların tanımlanması ve sınırlanmasının geniş bir çerçeveye oturtulması gerekir.

Gençlik, dar anlamda, sosyolojik çalışmalara 15 ve 24 yaş arası veya en fazla 15 ve 29 yaş arası yansımaktadır. Çeşitli yazarlar tarafından, ergenlik ve gençlik dönemleri kavramları hakkında düşünceler ortaya konulmuştur. Elzo'ya göre (2000:143), geniş bir açıdan bakıldığında gençlik iki aşama içerir ve Elzo bunu uzatmalı gençlik olarak tanımlar. Belirtmek gerekir ki, sosyolojik çalışmalar, ergenlik ve gençlik çağlarında yaşanan psikolojik gelişim dönemlerini *gençlik* aşamasına sokmuştur. Sosyolojik kıstasla gençliği bir yaşa sabitlemeden ziyade, gençliğin yetişkinliğe ulaşmada hayatî bir anlama sahip olması daha önemlidir. Gençlik-

ten yetişkinliğe geçişin, *kişinin iş piyasasına girerken* ve gencin ailesinin evinden bağımsız hale gelmesine imkân veren *kendi ailesinin çekirdeğini oluşturması* sırasında yaşandığı vurgulanmaktadır.

Ancak yine de, sistemlerin bir ülkeden başka bir ülkeye farklılık göstermesi gibi, sosyolojik kategoriler de hukukî kategorilere göre farklılık gösterir. Küçük ve/veya genç kategorileri daha çok *isnad kabiliyetinin* olmasına bağlıdır. Bu kavram özünde, iyiyi ve kötüyü tam anlamıyla ayıramayacak ve kabahatli olduğunu hissedemeyecek, yaptıkları hareketlerin neticelerini veya uzun vadede ortaya çıkabilecek neticeleri öngöremeyecek çocuk veya ergenler gibi belirli insanların ceza sorumluluklarından muaf tutulmaları veya sorumluluklarının hafifletilmesi açısından hümanist bir kavramdır. (Rutter, Giller, Hagell 2000 : 54)

Tarihsel ve karşılaştırmalı bakış açısıyla, çocuk suçlular için farklı modeller kabul edilmiştir. “İyi hal modeli”, 20. Yüzyılın büyük bölümünde yoğun bir şekilde uygulanmıştır. Derinlemesine ıslah etmeye yönelik bu modele göre (İspanya’da *koruyucu model* olarak geçmektedir), küçükler (16 yaş altı) işledikleri suçlardan sorumlu tutulabilmeleri için yeterince olgun görülmemektedir. Bu yüzden, diğer terk edilmiş veya yozlaşmaya boyun eğmiş çocuklar gibi, cezalandırmaya değil ancak korunmaya ve tedavi edilmeye ihtiyaçları vardır. Sosyal müdahalenin amacı rehabilitasyonun başarıya ulaşması için eğitim sağlanmaktadır. Gençler (18 yaş altı) zaten sorumlu tutulmuş olabilirler ancak hafifletilmiş ceza alırlar. Onsekiz yaşından sonra yetişkinler gibi muamele görürler ancak genç yetişkinler (21 yaş altı, en fazla 25 yaşına kadar) cezaevinde özel bir tedavi görürler.

“İyi hal modeli” 1970’lerde yaşanan kriz döneminde ortaya çıkmış ve günümüzde daha yaygın olarak kullanılan “adalet modeli”ne yerini bırakmıştır. Yeni “adalet modeli”, 18 yaş altı küçüklerin iyiyi ve kötüyü ayırt etmede yeterli olabileceklerini, o halde, bir suç işlemeleri durumunda ceza hukuku açısından sorumlu olmaları gerektiğini belirtir.

Çok genel olarak diyebiliriz ki, belli yaştaki küçükler cezalandırılmaz şeklinde, en başta *yaş açısından isnad kabiliyetinin olmayışı* kuralı yerleşmiştir. Daha sonra orta aşamada (küçükler/ çocuk suçluları, küçükler/çocuk adaleti) önlem alınmasına (ceza olarak değil) öncülük

eden isnad kabiliyeti kuralının ıslah eden ve/veya tedavi eden niteliğinin kabul edilmesi gerekir. Çoğu ülkede, yasal yaşı geçmiş ancak hâlâ genç sayılan kişilerin cezasının hafifletilmesi için genç-yetişkinler kategorisi tanınmaktadır.

Farklı tedavi türlerinin karakterize ettiği, hukukî ölçütün farklı kıldığı üç veya dört kronolojik aşama:

- *İsnad kabiliyeti olmayan dönem: Küçük* iyi ile kötüyü net bir şekilde ayırt edemez, bu yüzden cezalandırılmamalıdır. Ancak sosyal ve toplumsal hizmetlere gönderilerek sivil önlemler (cezai olmayan) uygulanır.
- *Küçüklerin cezai sorumluluk dönemi: Henüz* yetişkin olmadıkları için ceza uygulamasına gidilmeyen, tekrar eğitim temeline ve amacına dayanan diğer önlemlerin alındığı ilk aşamadır.
- *Cezai yaptırım dönemi: Yetişkinler*, işledikleri suç fiilinin sorumluluğunu almak zorundadır ve Ceza Yasalarına göre sonuçlarına katlanmak durumundadırlar. Orta aşamanın kabul edildiği bir sistem dahi olsa genç-yetişkin olması sebebiyle ceza verilebilir ancak bu cezaların hafifletilmesi söz konusu olur veya en nihayetinde daha az acı veren eğitim amaçlı diğer cezalar verilir.

Bu dönemlerin arasına, birinci ve ikinci bakımından yaş açısından isnad edilebilirlik (veya edilemezlik), ikinci ve üçüncü bakımından ise yetişkinin cezai açıdan sorumlu olacağı yaş açısından çizgi çekilir.

Tablo 1: Ülkelere göre ceza sorumluluğunun yaşı

ÜLKE	Ceza Sorumluluğunun Yaşı
ABD, İrlanda, Lihtenştayn, Singapur, İsviçre	7
İskoçya, Kuzey İrlanda	8
Ürdün, Malta	9
Galler, İngiltere	10
Kanada, Yunanistan, Hollanda, Türkiye	12
Fransa	13
Almanya, Avusturya, Bulgaristan, Çin, Slovenya, İspanya, Rusya, Macaristan, İtalya, Japonya, Litvanya, Letonya	14
Danimarka, Estonya, Finlandiya, İzlanda, Norveç, Çek Cumhuriyeti, İsveç	15
Belçika, Şili, Polonya, Portekiz	16
Kosta Rika, Fiji Adaları	17
Lüksemburg, Peru, Romanya, Suriye	18

Tablo 1'de gördüğümüz gibi (Rutter, Giller & Hagell, 2000 ve diğer kaynaklar'dan alınmıştır) çeşitli yollarla kişi gelişiminin arka planını görmekten farkı olmayan ceza sorumluluk yaşının belirlenmesinde çeşitlilik vardır.

Genel şartlarda, Avrupa'da yetişkinin ceza sorumluluk yaşının toplumsal ve politik açıdan 18 olma eğilimi bir yana, isnad kabiliyetinin ortalama yaşı 14-15 arasındadır. Genç-yetişkinler, 18-21 yaş arası kişiler olarak benimsenmiştir. (istisnaen 23-25)

PSİKOLOJİK SAVUNMASIZLIK

Zihinsel sağlık çalışmalarında, ergenlik çağındaki göçmenlerin temelde depresif oldukları, davranışsal olarak, öğrenme ve özgüven ile ilgili bozukluklar yaşadıkları ortaya çıkmıştır. Çoğu vakada bu çalışmalar tamamen yaygın amaçlarla ve *kültür öğelerinin etkisinden kaynaklanan stres* diye bilinen halin değerlendirilmesiyle ortaya konulmuştur. Dil, kültür, dinî ve diğer uyumsuzlıklardan doğan bu sendrom, psikososyal

teorik modellerde bulunur. Bu modellerin unsurları, belli bir alanda psikolojik sağlık açısından yaşanan, geçmişten kaynaklı potansiyel yeterlilik ve genel olarak hayat kalitesidir.

Ergen göçmenlerin psikolojik bozukluklarının altında yatan risk faktörlerinden bazıları, kent çevresinde kötüye giden sosyal çevre ve yine Avrupa şehir toplumlarında muhtaç konumda olan ve son derece kötüye giden varoşlardır. Bu bağlamda şüphesiz, suça eğilim mevcuttur. Bununla beraber, anlattıklarımızla bağlantı kurabileceğimiz yaşanan diğer sorunlar şöyledir (Carlson-Aburto & Jané; 2001) :

- a) *Terk bağlamında:* Ekonomik sebepler veya politik zulüm yüzünden ülkeyi terk etmeye zorlanan aileler.
- b) *Yeni bir kültürle karşılaşmak:* Terk ettikleri, kökenlerinin bulunduğu ülkede bulunan aileyle bağların kopması ve göç eden ailenin göç edilen ülkeye uyum sağlaması için gerçek bir mücadele gerektirmesi.
- c) *Irkçılık ve ayrımcılık:* Göçmen ergenlerin içine girdikleri sosyal çevrenin ayrımcılık yapması, bazı durumlarda ırkçılık olarak karşımıza çıkan bu ayrımcılık, ergenlerin psikolojik sağlığı açısından çok olumsuz bir unsurdur.
- d) *Eğitim:* Göç edilen ülkedeki diğer gençlerin ortalama durumlarına bakıldığında göçmen ergenlerin eğitimde yaşadıkları büyük dezavantajlar.
- e) *Sosyal kimlik problemleri:* Ergenlik, yetişkinliğe geçişte fiziksel ve duygusal olarak meydana gelen sosyal değişikliklerin çağıdır. Bu çağda, kimliğin iyi adapte olmuş ve olgunluk duyusuna sahip olması çok önemlidir.

Ergen göçmenler uyumsuzluk yaşadıkları sosyal çevreye girerken güçlük çekerler. Bu aşamadan sonra ailesinin göçtüğü ülkede doğan ve bunun sonucunda ikinci veya üçüncü kuşak göçmen olarak adlandırılan gençlerin yaşadığı çeşitli problemlere değineceğiz.

GENÇ GÖÇMENLER VE BATI AVRUPA'DA ÇOCUK SUÇLULAR

Yukarıda söz ettiğimiz görüntü, başlarda tanımladığımız dışlanma kavramının tam tersi olan yeterli *sosyal katılım* açısından genç göçmenleri çok düşük şansı olan bir gruba yerleştirmektedir. Göç alan ülkenin kent çevresinde dışlanmış alt kültürlerin yaratılması, şiddetli ırkçılık ve yabancı düşmanlığı ile karşılaşılması, diğer genç Avrupalı vatandaşlar gibi iskân veya istihdamda yaşanan fırsat eksikliği, *suçta kariyer* oluşumunu yükseltmiş veya her ülkeye göre farklılık gösteren *değişken yaşam biçimleri* birçok farklı soruna yol açmıştır. Bu bağlamda, Paris'te düzenlenen *Küçükler İçin Adalet* seminerinde (19-20 Ekim, 2000)(Adalet Bakanlığı 2000), özellikle Almanya ve Büyük Britanya'da meydana gelen ve çeşitli Avrupa ülkelerinde de var olan "yabancı karşıtı ve ırkçı şiddet" işlenmiştir. Yozlaşmış mahallelerin ayaklanmalar çıkarmasıyla son derece şiddetli hadiselerin yaşanmasına yol açtığından bahsedilmiştir. Çocuk suçlular ve büyüyen kentsel bozuklukların birbirleriyle ilişkili olmasına referans teşkil eden diğer tespitlerde, özellikle büyük şehirlerin varoşlarında çocuk suçlular ile sosyal, ekonomik ve kültürel dışlanmanın ilişkili olduğu ve çocuk suçları ile göçebe hareketlerinin birbirleriyle etkileşim içinde olduğunun daha çok dikkat çektiği belirlenmiştir.

Çocuklar arasındaki şiddet hareketlerinin önemli unsuru, yaşanan olaylarda kolektif olunmasıdır, yani, kişisel temelde değil, grup temelinde yaşanmasıdır. Açıkça görülüyor ki, genel olarak sokaklardaki sorunlar veya farklı bölgesel grup çatışmaları, grupsal ve çetesel şiddeti beraberinde getirmektedir. Aubusson de Cavarlay (1999), zamanla küçükler arasında yaşanan şiddetin büyük dönüşümlere maruz kaldığından söz etmektedir. Yazara göre geçen on yılda çocuk suçları daha etkili hale gelmiş, bu durum, çocukları değersiz hale getirmiştir.

TARTIŞMA

Tüm bu genel görünüş itibariyle öncelikle belirtmek gerekir ki, genç göçmenlerin kriminolojik sorunları yalnızca sosyal, kültürel, politik ve ekonomik açıdan değerlendirme yapılarak açıklanabilir. Zira bu etmenler, diğer gruplar gibi genç göçmenleri de toplumun kenarına iter ve sosyal katılımı engeller. Bu fırsatların eksikliği, genç göçmenlere karşı olan tutumlar, önyargılar ve söz ettiğimiz gibi göç edilen toplumdaki

göçmenin sosyal olarak temsil ettikleri ile yakından ilişkilidir. Genç göçmenlerin sosyal dışlanmasının normal karşılanmaya ve yayılmaya başlaması ana hatlarıyla Briceño'nun (2001) atıfta bulunduğu dört tür strateji ile gerçekleşebilir: *suç oluşturulması, ırk ayrımı, kültür öğelerinden etkilenme ve mağduriyet.*

SUÇ OLUŞTURULMASI, göçmenlerin suç teşkil eden eylemlerle, hukuk sınırları içinde meydana gelen durumların ve kamu düzeni sorunlarının birleşmesi sonucunda ortaya çıkar.

Bu oluşum, medya ve devlet söylemlerinde dikkat çeken, farklı sosyal tutumlarla ilgilidir. İspanya'nın göç politikasının genel ruhu ve yürütmenin yasal araçları doğrudan veya dolaylı olarak göçmen grubunu, kanunsuz olarak görmekte ve çocuk suçlularını kamu düzenine yönelik bir tehdit olarak değerlendirmektedir. (Garcia España, 2001) Buna benzer bir etki, idari müessese açısından (oturma izninde güçlük yaşanması veya çalışma izninde çıkarılan güçlükler nedeniyle) dikkat çekmektedir. Göçmelerin kanunsuz sayılmaları, bu durumda olan kişilerin gayrimeşru veya gizli olarak tanımlanmalarına yol açacaktır.

Diğer yandan, *medya* yoluyla yapılan suç oluşturulması ise, suçluya (soygun, uyuşturucu ticareti, insan ticareti) veya sosyal anlamda saygınlığını yitirene (fuhuş gibi) karşı, kamu düzenini etkileyecek sorunlara değinerek (kavga, sokak çeteleri) veya usule aykırı doğaya (yurtdışı edilme, ihraç edilme) yönelik eşi benzeri olmayan taraflı haberler yayınlanarak yapılmaktadır.

Yazar tarafından belirtilen ikinci strateji ise **IRK AYRIMI** dir. Bireyi, *ırkı* temel alınarak veya insan grubunu ırkının genel özellikleriyle, kabiliyet ve davranışlarına göre tanımlayan tutarsız bir süreçtir. Dahası, bu ırkçı harekete, hiyerarşik düzene dayalı insan gruplarının olumsuz değer yargıları da eklenir.

Çağdaş sosyal şartlarda, aşırı sağcı veya neo-nazi gibi sınırlı sayıdaki sosyal gruplar istisna olmak üzere, *ırk ayrımının* saf formunu bulmak zordur. Bilimsel olarak açığa çıkarılan ırk ayrımı ve ahlaki tenkit uygulaması, ırk ayrımının yasallığının ve bu tür görüşlerin ciddi biçimde zayıflamasına yol açmıştır. 1950'lerden ve 1960'lardan başlayarak, insan grupları arasında ırkların farklılık tezini desteklemek bilimsel olarak güçleşmiş ancak her şeyden önce ahlaki şüphe uyandıran bir hal almıştır.

Bu durum, yine de bu tür görüşlerin kaybolduğu anlamına gelmez, daha çok, basamak atlamış ve dönüşüme uğramıştır. Dolaylı ve el altından yapılan söylemler, ırkçılık temelini teşkil eden formda veya farklı unsurlarla birleştirilmiş şekilde ortaya çıkmaktadır. Aynı zamanda etnik veya kültürel farklılık gibi diğer konulara yönelik tartışmacı eğilim gözle görünür bir hal almaya başlamıştır.

Kültürel farklılıkların abartılı söylemlerle dile getirilmesi yazar tarafından **KÜLTÜR ÖĞELERİNDEN ETKİLENME** olarak adlandırılmıştır. Yerli nüfusla aralarında köprü kurulması mümkün olmayan göçmenlerin kalıplaşmış kültürel motiflerini temel alan kimlik oluşturma'nın daha genel bir yöntemidir. Göçmenin özel şartlardaki kültürel motiflerle tanımlandığı ve çoğu zaman batı davranış motiflerinden aşağı görüldüğü bir stratejidir.

Çağdaş Avrupa toplumlarında, görmüş olduğumuz gibi, ırk farklılığı tartışmasının desteklenmesi daha da güç bir hal almıştır. Ancak kültürel farklılık ve uyumsuzluk tezi benzer amaçlarla yapılan uygulamalar ve stratejiler açısından elverişli bir durum haline gelmiştir.

Antropoloji kaynaklı yaklaşımlar ve kültürel azınlıklarının korunması için verilmiş olan özgün tebliğler, 1980'lerde Avrupalılarca göçmen ve geri kalan nüfus arasında mesafe konmasının kabul edilmesinde ve yasal hale getirilmesinde kullanıldı.

Fransız ve Cezayirli anne ve babadan doğan genç erkek nüfusunun %30'u herhangi bir dini olmadığını, %38'i ise dini olmasına karşın ibadet etmediklerini söylemişlerdir ki, bu tüm genç Fransız nüfusunun üstünde bir ortalamadır. Dinî yetersizliğin veya sınırlı ibadetin daha önce belli zamanlarda öne sürüldüğü gibi sosyal katılım için bir işaret olduğunu söylemek yanlış olur. Bu sonuçlardan çıkarılan anlam sadece, Fransa'da doğup, göçmen müslüman aileden olan erkek ve kız çocuklarının korkulduğu gibi hapsedilmeye veya aşırı İslamcı zihniyeti benimsemeye mahkûm oldukları, nüfusun bazı kesimlerince korkulan veya belki de böyle olmaları arzu edilen kişiler haline gelecekleri fikirlerinin yanlış olduğunun ispatında kullanılabilir.

Son olarak, **MAĞDURİYET** kavramı üstünde duracağız. Göçmen grupları, sorun sahibi olarak ve diğer uyruklardan olanları mağdur ola-

rak niteleyen veya göç edilen ülke toplumunun üyelerinden veya kurumlarından yardım alma ihtiyacı içinde olan gruplar olarak gören tutarsız bir göçmen tanımlamasıdır. Çoğu Avrupa ülkesinde bu söylemler genellikle sosyal güvenlik çalışanları, medya, sivil toplum örgütleri ve sözde *yenilikçi* kesimler tarafından üretilmiştir. Bu strateji çeşidinde göç amacı ve şartları genellikle dramatize edilir veya göçmenler, sosyal karar mahkûmu haline gelmiş vergi mükellefi kişiler olarak, vicdan sahibi olmayan (*mafya* grupları gibi) kesimin pratik hedefi veya kendi kültürel motiflerinin dayattığı baskı unsurlarının kurbanı olarak görülür (Arap kadınlarda olduğu gibi). Bu yönüyle, bu söylemler ayrımcı amaçlar yerine, temelde göçmeni özne olarak görmemeyi amaçlar.

Gönüllü olarak kültürel varoşlarda hapsolanların göçmen olmadığını veya belirli vakalarda dışlanmanın göze batan mağdurları olduklarını ifade etmiyoruz. Bizim işaret etmek istediğimiz, etik dışı söylemlerdir. Görünüşte, iyi olarak anlaşılan veya ilerici olarak görülen ancak bir kere dile getirildiğinde, var olmayan veya var ise, folklor veya yemek kültürü gibi unsurları “kültürel derinlik” olarak algılayamayacağımız için, kültürel farklılıklara saygı duyulması gerektiğinde ısrar etmekteyiz.

Bu söylemler, kısaca, sosyal sınıflandırmanın yasallaştırılmasını amaçlar. Sosyal sınıflandırma gerçeğin daha basit yorumunu sunmayı amaçlayan önemsiz klişeleşmiş bilgiler değildir. Bu söylemlerin amacı sadece hayatta kalmak için diğer kimliklerden farklılaşma ihtiyacı içinde olan sosyal kimliğin tanımlanmasını sağlamak da değildir. Bu sosyal yapı biçiminin arkasındaki gerçek güç *duygularda* bulunabilir. Daha önce belirttiğimiz söylemlerin duygusal doğası, tam olarak gerçeğin inşa şeklini ve sosyal ilişkileri meydana getirir (San Juan, Ocáriz & Vergara, 2005) ve belki de, daha fazla olumlu değişkenlerin ötesinde *duygusal zeka* diye adlandırılmaya başlanan kavramı oluşturan, kanımızca bu söylemleri gerçeğe dönüştürecek iki duygu vardır.

Bir tarafta **korku**, bilinmeyen korkmak, yabancılardan korkmak, kimliğini kaybetmekten korkmak, sosyal kesintilere uğrayan Avrupa'daki yerleşmiş düzeni kaybetmekten korkmak, güvensizlikten korkmak, kısaca, KORKMAKTAN KORKMAK. Beck'in etkileyici kitabına göre, günümüzde *risk toplumundan* bahsetmek gerekir. Bu bağlamda yazar şunu söylemektedir: “*Sınıf toplumunun ilerlemesini sağlayan güç 'Kar-*

nim aç!' cümlesiyle özetlenebilir. Diğer taraftan, risk toplumu olan hareket 'Korkuyorum!' kelimesiyle açıklanabilir. Sefil toplum yerine elimizde korku toplumu vardır."

Korkunun sonucu olarak, yabancılara yönelik kanunlar geçer, önleyici savaşlar planlanır veya milliyetçiliğin belli türlerinden kaynaklanan sebeplerle dış etkilerden etkilenmeyen kültürel politikalar gerçek bir kültürel engel meydana getirir.

Diğer tarafta ise, korkuyla çok yakından ilişkili: **Kıskançlık** vardır. Genç göçmene karşı duyulan kıskançlık, göçmenlerin bazen iki veya üç dil bilen, olumsuz durumların üstesinden gelebilen, muhtelif kültürel kodları çözebilen birer birey olmaları, kısaca, şartlara uyum sağlayabilmek için daha donanımlı olmalarından kaynaklanır. Nietzsche'nin *sabit olan her şeyin sevgilisi* şeklinde belirttiği dar açılı kimliğin ötesinde, genç göçmenler veya göçmen çocukları küreselleşme çağının yıpratıcı ve intibak gerektiren yapısına uyum sağlayacaklardır.